

AITAREYA UPANISAD
(STUDIU INTRODUCŢIV, TRADUCERE ŞI NOTE)

Ovidiu Cristian NEDU

Aitareya Upanisad este unul dintre cele mai vechi texte din corpusul upani adic, aparţinând primei perioade din istoria acestor scrieri, perioadă în care stilul abordat era proza. Ţine de tradiţia exegetică a *g-Vedei*, mai precis de şcoala de interpretare (*śākhā*) numită „Aitareyin”.

Primul capitol oferă o schiţă a genezei universului, al doilea tratează despre modul în care există Sinele în lume, adică ca fiind învăluit în diverse învelişuri fenomenale, pentru ca ultimul capitol să urmărească identificarea Sinelui absolut cu conştiinţa şi, prin aceasta, să pună bazele unei ontologii idealiste.

Par să fie expuse în text două scheme diferite ale apariţiei universului: o creaţie directă a celor patru registre ale lumii (paradisul, spaţiul intermediar, pământul şi cele de dedesubt) – aşa cum apare ea în I.1.2 – şi o creaţie mediată de un om primordial, din organele căruia provin toate elementele universului.

Fiinţa umană este prezentată drept un univers la proporţii reduse, elementele cosmosului găsimu-se şi la nivelul corpului uman sub forma organelor de simţ şi de acţiune. Inerente omului sunt foamea şi setea, probabil reprezentări figurate ale suferinţei. Ele există încă dintr-un stadiu timpuriu al genezei, omul coexistând cu aceste senzaţii, care aici apar personificate, chiar din momentul creaţiei sale. Existenţa fenomenală este astfel, în mod necesar, legată de suferinţă, fiind exclusă posibilitatea eliminării ei în registrul mundan, deoarece foamea şi setea sunt la fel de inerente fiinţei umane ca şi organele de simţ sau de acţiune. Toate activităţile organelor de simţ sau de acţiune, activităţi care aici sunt văzute drept aducere de ofrande zeităţilor corespunzătoare acestor organe, sunt însoţite de suferinţă, foamea şi setea fiind părtaşe la orice ofrandă adusă zeităţilor (I.2.5).

Ultima parte a primului capitol cuprinde câteva speculaţii fiziologice, precum şi o prefigurare a unei teorii ontologice caracterizate de idealism. Cele trei domenii (adică cele trei registre ale manifestării: starea de veghe,

starea de vis și somnul profund), experimentate de Sinele intrat în lume, sunt toate asemuite visului, în sensul că au realitate în aceeași măsură ca și un vis, că depind de subiectul experimentator, așa cum și visul este o creație exclusivă a celui care îl experimentează.

Capitolul II descrie treptele existenței fenomenale a Sinelui, trecerea sa succesivă dintr-un corp în altul.

Ultimul capitol expune o teorie ontologică idealistă, care identifică Sinele absolut cu subiectul cognitiv și volitiv, cu conștiința în întreaga sa gamă de manifestări. Probabil că acesta este principalul aport filosofic al textului: fundamentarea unui sistem idealist, prin postularea conștiinței drept substratul și principiul întregii lumi. Versetul III.1.3, care afirmă identitatea dintre Brahman și conștiință, este un pasaj clasic în filosofia indiană, deseori citat ca autoritate scripturală pentru identificarea absolutului cu conștiința. „Conștiința este Brahman” (*prajñāna* **B** *brahma*) reprezintă una dintre cele mari patru afirmații (*mahāvākya*) ale filosofiei brahmane.